

Deset godina od Dejtona i dalje

”Nezavršeni posao”

Jedino nakon civilnog koncepta o tome šta građani BiH hoće i trebaju mi se možemo pokrenuti ka razvoju legalnog i ustavnog okvira

Iako pažnja svjetske javnosti već odavno nije usmjerena na Bosnu i Hercegovinu, još postoji znatna količina “nezavršenog posla” – i od međunarodne zajednice i od lokalnih vlasti. Dosljedno našem uvjerenju – da je demokratska i pluralistička Bosna i Hercegovina ostvariva jedino onda kada njeno civilno društvo postane još aktivnije – mi podržavamo proces utemeljen 2003, koji će kulminirati na međunarodnoj konferenciji u oktobru 2005. u Ženevi.

Pišu: Wolfgang PETRIČ
i Jakob FINCI

Deset godina nakon Dejtonsko-pariškog mirovnog sporazuma, koji je označio kraj rata, i deset godina od snažne međunarodne podrške Bosni i Hercegovini da se ponovo stane na svoje noge, progres je očevidan i na mnogo načina nepoziv. Ženevska konferencija će se stoga graditi na solidnim dostignućima, ali će se uglavnom fokusirati na budućnost i na one reformske korake koji se vode iznutra a koji su još potrebni da se zemlja pokrene u pravcu Brisela.

Mi pozdravljamo mnoge akademske, političke i kulturne događaje kojima će se obilježiti generalni okvir Sporazuma o miru. Ženevska konferencija ima za cilj da se prilagodi tom nizu važnih događaja sa posebnim naglasakom na hitnim pitanjima, koja će biti razmatrana na jednom praktičnijem nivou, zasnovanom na pripremnom radu koji je zemlja dostigla – i snagama koje su se fokusirale na rješavanje zadataka, a koje su započele svoje aktivnosti prije nekoliko mjeseci.

Veći dio planirane konferencije se koncentrisao na dostignuća i promašaje, naučene lekcije i propuštene prilike u posljednjih deset godina. Mi smo odlučili da se fokusiramo na budućnost Bosne i Hercegovine, jer s obzirom na to da ne možemo promijeniti prošlost, možemo pomoći u oblikovanju budućnosti ove zemlje.

Asocijacija Bosne i Hercegovine 2005. od svog osnutka se fokusirala na tri pretpostavke:

- “Samoodgovornost” (ili kako se to u međunarodnom žargonu kaže “ownership”) građana Bosne i Hercegovine.

- Proces i dugoročna inicijativa koji će se nastaviti čak i nakon što se završi službena konferencija.

- Briga za neposredni učinak Konferencije kombinovana sa dugoročnim ciljem obezbjeđivanja podrške u pomoći zemlji za prijem u članstvo u EU.

Da bi se ovo ostvarilo, samo akademsko razmatranje nije dovoljno. Mi treba da radimo na evropskoj viziji Bosne i Hercegovine. Viziji koja je konkretna, provediva i hrabra u isto vrijeme. Država se ne može posmatrati u izolaciji, te je regionalni kontekst – ekonomski, politički, ali također i kontekst pomirenja – od izuzetnog značaja. “Zajedničko dobro” svih građana mora biti stavljeno na prvo mjesto. Da, mi svi pripadamo nekoj “zajednici”

– bilo da je to lingvistička, kulturna, religiozna ili neka druga. Ali mi smo u isto vrijeme kao savremeni Evropljani, različiti građani i pojedinci dijele iste vrijednosti i standarde, kao i praktične potrebe i stremljenja.

Ovo “jedinstvo u različitosti” je bila vodeća sila u procesu evropske integracije. Ako funkcionise za Evropu, zašto, onda, ne bi trebalo funkcionisati i za Bosnu i Hercegovinu? Mnogi u drugim dijelovima Evrope ne shvataju zašto deset godina nakon kraja tog užasnog rata, još izgleda da je politika isuviše orijentirana ka prošlosti: ono što je bitno prije svega za “običnog građanina” ovdje i drugdje nisu promašaji u prošlosti, već bolje i nediskriminirajuće škole, pristojne plaće i penzije, zdravstveni sistem za sve građane i – iznad svega – više posla.

Mnogo se govori o “novom ustavu” ili čak novom Dejtonu, i uprkos njegovom velikom uspjehu u okončanju rata postoji rastuće shvatanje da pretjerano komplicirani Dej-

Bosne koju vodi međunarodno društvo do briselske Bosne koju vodi sama Bosna.

Jasno, ovo ne treba posmatrati kao pojednostavljenu “izlaznu strategiju” za međunarodno društvo. Upravo obrnuto. Kao osnovu naše inicijative mi zagovaramo jedno partnerstvo koje je energično, bez granica, nenacionalno, evropsko i međunarodno, sa snažnom i realističnom “EU ulaznom strategijom” za Bosnu i Hercegovinu – i za ostali dio regiona.

Ako se složimo da Bosna i Hercegovina treba više “samoodgovornosti”, onda se trebamo zapitati kako da to ostvarimo? Jasno, međunarodno društvo treba da pronađe svoju novu ulogu. OHR je već počeo tranziciju od onoga koji nameće ka onome koji potpomaže proces od Dejtonske institucije do Briselske institucije, sa visokim predstavnikom koji postaje posebni izaslanik EU. U isto vrijeme ovaj trend nameće još veći teret Bosni i Hercegovini i to treba da bude pozdravljeno.

BiH treba jednostavnu i funkcionalniju vladu u službi građana

tonski ustav i struktura vlasti koju je on nametnuo državi gubi svoju praktičnu vrijednost kao efikasan i fiskalno održiv okvir koji upravlja životom četiri miliona ljudi. Ipak, najbolji i najsavršeniji “novi” prijedlog, koji mora biti vođen na lokalnom nivou i koji mora pripadati Bosni i Hercegovini će ostati samo riječi na papiru, osim ako se ne stekne istinska volja koja će učiniti da ovo društvo istinski funkcionise.

U isto vrijeme, što je opšte poznata istina o kojoj ne treba diskutovati, Bosna i Hercegovina treba funkcionalniji aparat javnih institucija – jednostavnu i efikasniju vladu koja je u službi svojih građana. Ovo je dugoročni cilj koji se ne može ostvariti preko noći, u pregovorima iza zatvorenih vrata i preko teritorijalnih razmjerica. Da bi se izgradila istinska evropska Bosna i Hercegovina, treba početi odozdo, a ne odozgo, definišući koje su potrebe i šta je volja građana. Niko ne započinje gradnju kuće od krova. Jedino nakon civilnog koncepta o tome šta građani Bosne hoće i trebaju mi se možemo pokrenuti ka razvoju legalnog i ustavnog okvira.

Odgovor na izazov za ovu državu nije: “Hajde da napišemo novi ustav.” Istinski izazov je da se generiše dovoljna građanska i politička volja za definisanje potreba za uspješnu tranziciju od dejtonske

Ali ova izraženija uloga i odgovornost podrazumijevaju veću obavezu od Bosne i Hercegovine, jedan ozbiljniji pristup od političara prema dijalogu i kompromisu; traženje zajedničkih rješenja; više povjerenja i odgovornosti naspram drugih, dosadašnjih “neprijatelja”, i kao posljednje, ali ne i manje važno, potpunu predanost političara onima koji su ih izabrali – građanstvu. Ukratkoo, ono što je hitno potrebno je politička volja i nepokolebljiva odlučnost u tome da ova država profunkcionise i u bukvallnom i u simboličnom smislu.

Ovo se može uspješno uraditi samo ako postoji istinska volja među građanima Bosne i Hercegovine da preuzmu odgovornost za svoju budućnost, i ako prestanu kriviti druga društva – uključujući međunarodnu zajednicu – za neuspjehe.

Asocijacija hoće da doprinese rješavanju ovog obimnog zadatka koji još očekuje Bosnu i Hercegovinu. Ali na kraju, svi građani ove države će biti ti koji će izgraditi ili srušiti budućnost Bosne i Hercegovine.

Ženeva i Sarajevo, 5. maj 2005.
(Wolfgang Petrič je predsjedavajući član Glavnog savjetodavnog odbora Asocijacije Bosne i Hercegovine 2005. Jakob Finci je predsjednik Asocijacije Bosne i Hercegovine 2005.)